ИНФОРМАЦИЈА ЗА СОСТОЈБА СО ГОЛЕМА КАШЛИЦА ВО Р.СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО 2024 ГОДИНА, ЗАКЛУЧНО СО 31.10.2024

Неделни податоци

Во периодот од 25-31.10.2024 година пријавени се 3 нови случаи на голема кашлица, за 70,0% помалку во споредба со претходниот седмодневен период (n=10).

Сите пријавени случаи се со место на живеење од Куманово и припаѓаат на возрасната група од 0-4 години. Од пријавените случаи, 2 се невакцинирани а едно дете е вакцинирано согласно возраста. Еден случај е хоспитализиран.

Кумулативни податоци

Заклучно со 31.10.2024, во РСМ се регистрирани вкупно 1.151 случаи на голема кашлица, со инциденца од 62,7/100 000 жители. Тоа претставува неколкукратно зголемување на бројот на заболени во однос на изминатиот петгодишен период (2019-2023 година), кога се регистрирани вкупно 10 случаи.

Дистрибуцијата на случаите по однос на место на живеење покажува дека најголем број лица живеат во Скопје - 811 (70,5%) со зафаќање на 17 општини (Табела 1).

Во рамките на епидемијата во Куманово се пријавени 124 заболени лица (10,8%), а во рамките на епидемијата во Тетово, пријавени се 65 заболени лица (5,6%). Случаи се пријавени и во други 20 градови низ државата.
Највисока инциденца од 238,6/100.000 жители се регистрира во Кратово, во Скопје (133,6/100.000) и во Куманово (100,1/100.000). (Картограм)

Картограм. Инциденца на 100.000 жители по ЦЈЗ/ПЕ, голема кашлица во РСМ, 2024

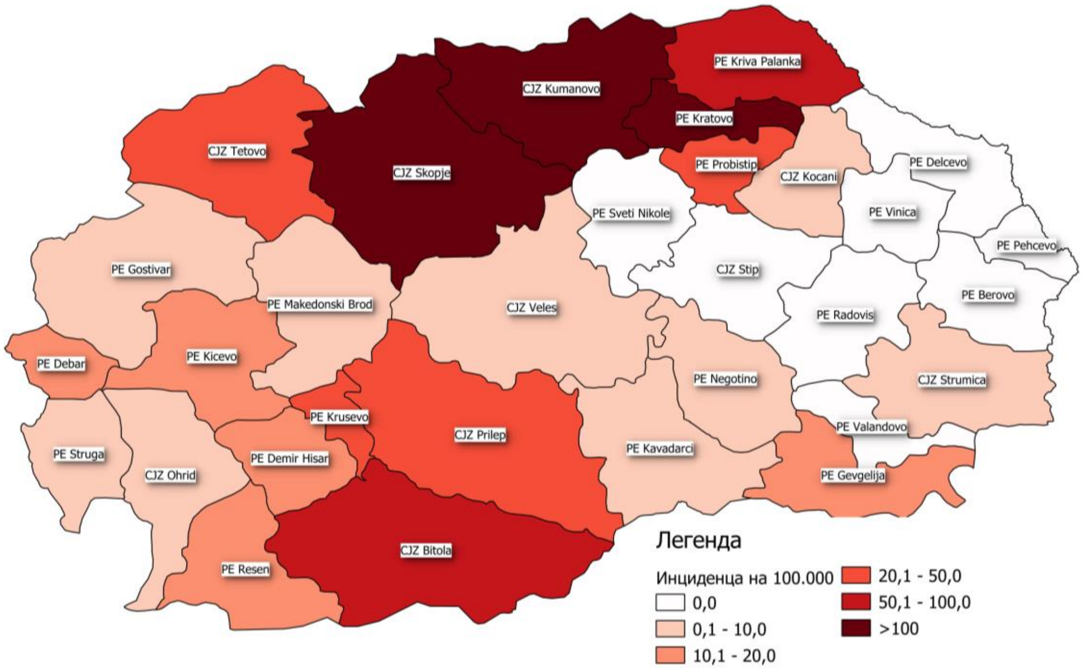

Табела 1. Географска дистрибуција на случаи на голема кашлица во РСМ (n=1.151), 2024

Град/ Општина	број на заболени лица	Град/ Општина	број на заболени лица
Скопје	**811**	**Битола**	**49**
Аеродром	161	Битола	48
Карпош	128	Могила	1
Чаир	106	**Прилеп**	**20**
Кисела Вода	86	Прилеп	12
Центар	69	Долнени	7
Гази Баба	49	Кривогаштани	1
Студеничани	43	**Кратово**	**18**
Ѓорче Петров	42	**Крива Паланка**	**15**
Бутел	37	**Гостивар**	**8**
Сарај	27	Гостивар	7
Шуто Оризари	21	Врапчиште	1
Арачиново	16	**Кичево**	**7**
Петровец	9	**Струмица**	**5**
Сопиште	5	Струмица	4
Чучер - Сандево	5	Босилово	1
Илинден	5	**Велес**	**4**
Зелениково	2	**Гевгелија**	**4**
Куманово	**124**	**Кочани**	**3**
Куманово	104	**Пробиштип**	**3**
Липково	20	**Дебар**	**3**
Тетово	**65**	**Струга**	**2**
Тетово	27	**Крушево**	**2**
Желино	15	**Кавадарци**	**2**
Теарце	13	**Ресен**	**2**
Боговиње	4	**Охрид**	**1**
Брвеница	4	**Македонски Брод**	**1**
Јегуновце	2	Пласница	1
		Демир Хисар	**1**
		Неготино	**1**

Во однос на **<u>возрасната дистрибуција</u>**, заболените лица се на возраст од 1 месец до 82 година (медијана 9,0 години). Најголем број заболени припаѓаат на возрасната група до 4 години (36,6%), односно 249 (21,6%) припаѓаат на возрасната група под 1 година, а 172 (14,9%) се деца на возраст од 1 до 4 години. Највисока инциденца се бележи во возрасната група под 1 година и изнесува 1.505,9/100.000 жители. (Графикон 1).

Дистрибуцијата **<u>по пол</u>** покажува дека 525 лица се од машки, а 626 од женски пол.

Графикон 1**. **Дистрибуција на заболените од голема кашлица (n=1.151) по возраст, во Р. Северна Македонија, 2024 година

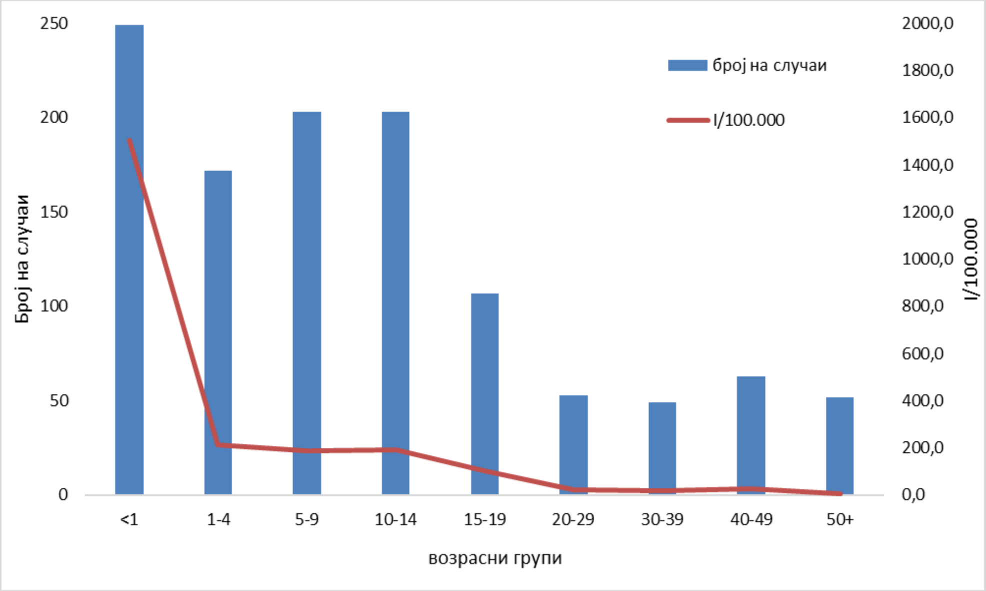

Од вкупниот број на заболени лица (1.151), кај 1.142 лица се регистрирани симптоми, додека болеста кај 9 лица е во асимптоматска форма.

Епидемиската крива укажува дека симптомите кај првиот случај пријавен во скопската епидемија се регистрирани во 50-та недела од 2023 година. Согласно податоците од епидемиолошките анкети во однос на датумот на почеток на симптоми кај заболените лица, од првата недела во 2024 година се забележува континуиран пораст на бројот на случаи на неделно ниво, до 11-та недела. Од 12-25-та недела, бројот на случаи со регистрирани симптоми покажува повремени флуктуации, а од 26-та недела се забележува тенденција на намалување на бројот на новозаболени случаи.

Графикон 2**. **Дистрибуција на заболените од голема кашлица (n=1.142) според недела на почеток на симптоми, во Р. Северна Македонија, 2024 година

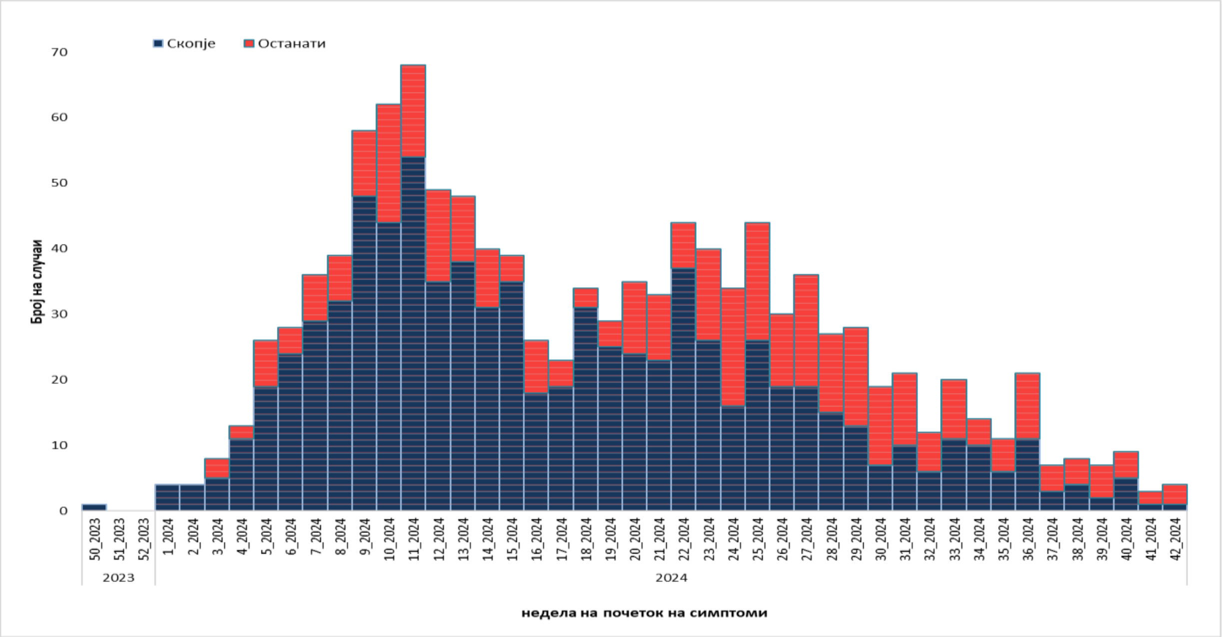

Во однос на **<u>вакциналниот статус</u>**, 728 лица (63,2%) од заболените не се вакцинирани, се некомплетно вакцинирани согласно возраста и Календарот за имунизација или се со непознат вакцинален статус (Графикон 3).
Комплетно вакцинирани или вакцинирани согласно возраста се 423 лица (Графикон 3).
Од случаите кои се комплетно вакцинирани (n=298), медијана на поминато време од последната доза на вакцина до заболување изнесува 11 години (IQR 25-75%=8-15 години).

***<u>Графикон 3.</u>* Вакцинален статус и возрасна група на заболените (n=1.151) од голема кашлица во Р.Северна Македонија, 2024 година**

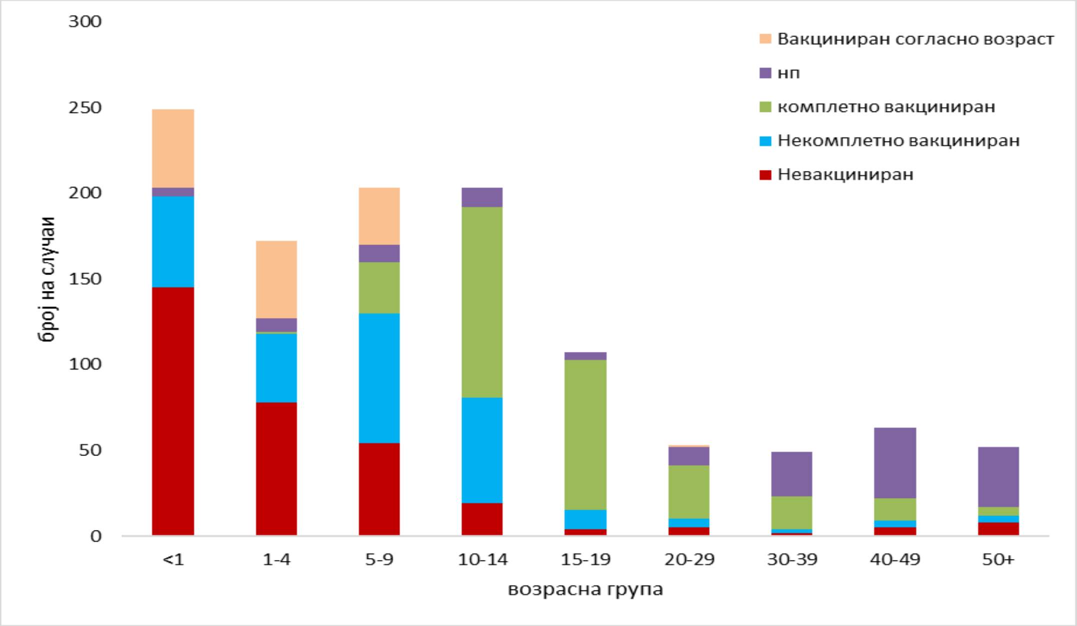

Од заболените, **<u>хоспитализирани</u>** се 182 лица (15,8%) и тоа 159 (87,4%) од нив на возраст до 4 години. Најголем број од случаите (113; 62,1%) се хоспитализирани во УК за белодробни заболувања кај деца во Козле. Од вкупниот број на хоспитализирани лица, 181 се испишани. Во просек, заболените биле хоспитализирани по 8 дена.

Од вкупниот број (n=1.151) на регистрирани случаи на голема кашлица, **<u>лабораториски потврдени</u>** се 1.149 и тоа во Авицена (294), Институт за јавно здравје (220), Биотек (181), ЦЈЗ Куманово (132), Синлаб (79), Лаор (54), Институт за микробиологија (44), КБ Систина (39), ЦЈЗ Битола (37), Плодност Битола (28), Жан Митрев Клиника (21), КБ Битола (7), Рамус (5), Ремедика (5), ОБ Прилеп (2) и Рамус Струмица (1).

Класификација на случаите:
Согласно Правилникот за критериуми за дефинирање на случаи на заразни болести (Службен весник бр.19/2018), од вкупниот број на пријавени случаи (n=1.151) на голема кашлица, **1.149 се класифицирани како потврдени случаи** (лабораториски конфирмирани), а **два случаи се класифицирани како веројатни** (има епидемиолошка врска со лабораториски потврден случај).

Епидемиолошките истражувања покажуваат поврзаност на 177 случаи.

Спроведени активности за вакцинација со вакцина која содржи компонента на голема кашлица на територија на Скопје и Републиката

Согласно препораките од Комисијата за заразни болести и Институтот за јавно здравје, во периодот од 18.01.2024 досега, сите вакциналните пунктови во земјата, во соработка со епидемиолошките служби од ЦЈЗ, вршат интензивно избарување на неевидентирани, невакцинирани и некомплетно вакцинирани лица, како и на лицата кои подлежат на редовна вакцинација, со цел нивно повикување и вакцинирање согласно националниот Календар за имунизација.

Скопје - број на вакцинирани лица од 18.01-31.10.2024

Согласно податоците доставени од ЈЗУ Здравствен дом–Скопје, од Службите за вакцинација беше утврдено дека се пронајдени **23.335 деца пропуштени за вакцинација. Од нив вакцинирани се 17.390** (74,5%). Од вакцинираните, најголем број примиле I-ва ревакцина (8.143; 46,8%).

Согласно возраста и Календарот за **редовна вакцинација, вакцинирани се 22.057 деца** на возраст до 7 години, а најголем број и процент (14.902; 67,6%) од вакцинираните деца примиле I, II и III доза на примовакцинација.

Вкупниот број на дози вакцина која содржи компонента против голема кашлица, дадени како примовакцинација (I,II,III доза) или ревакцинација (I,II ревакцина) на територија на Скопје во периодот од 18.01-31.10.2024 изнесува **39.447**.

<u>Графикон 3</u>. Број на администрирани дози на вакцина како примовакцинација и ревакцинација во Скопје, 2024 година

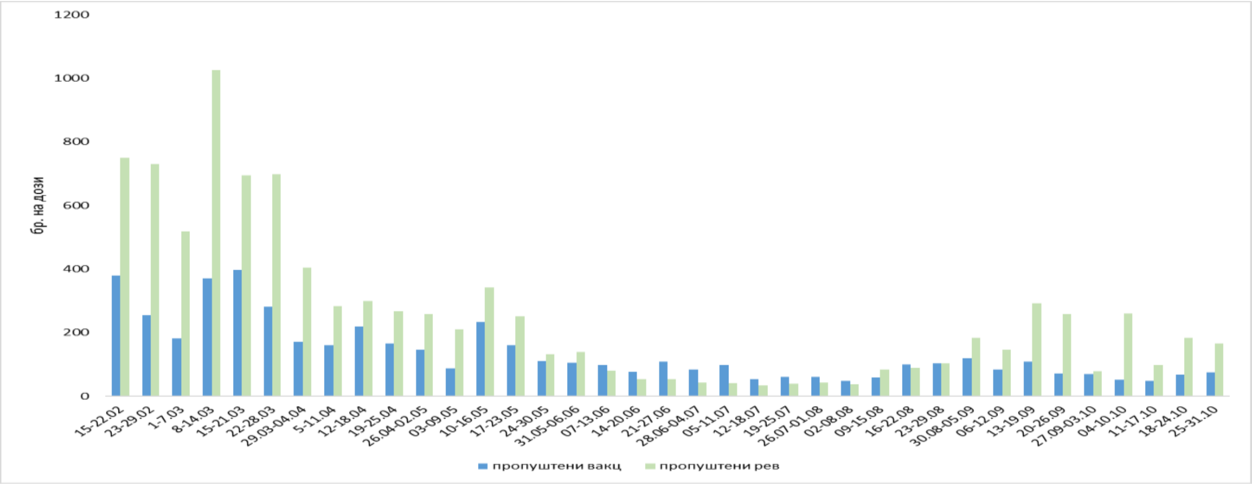

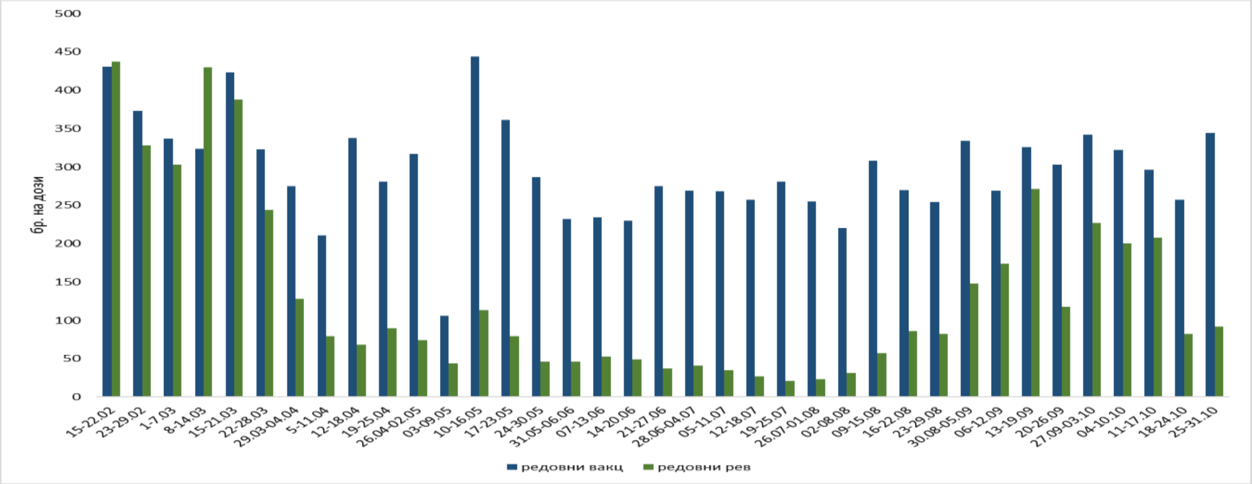

Северна Македонија (без Скопје) - број на вакцинирани лица од 18.01-31.10.2024

Од доставените податоци од Центрите за јавно здравје, пронајдени се **10.457 деца пропуштени за вакцинација, од нив се вакцинирани 7.727** (73,9%). Од вакцинираните, најголем број и процент примиле I-ва ревакцина (3.502; 45,3%).

Согласно возраста и Календарот **за редовна вакцинација, вакцинирани се 32.513 деца** на возраст до 7 години, а најголем број и процент (19.470; 59,9%) од вакцинираните примиле I, II и III доза на примовакцинација.

Вкупниот број на дози вакцина која содржи компонента против голема кашлица, дадени како примовакцинација (I,II,III доза) или ревакцинација (I,II ревакцина) во периодот од 18.01-31.10.2024 изнесува **40.240**.

<u>Графикон 4.</u> Број на администрирани дози на вакцина како примовакцинација и ревакцинација во останати градови во Р. Северна Македонија, 2024 година

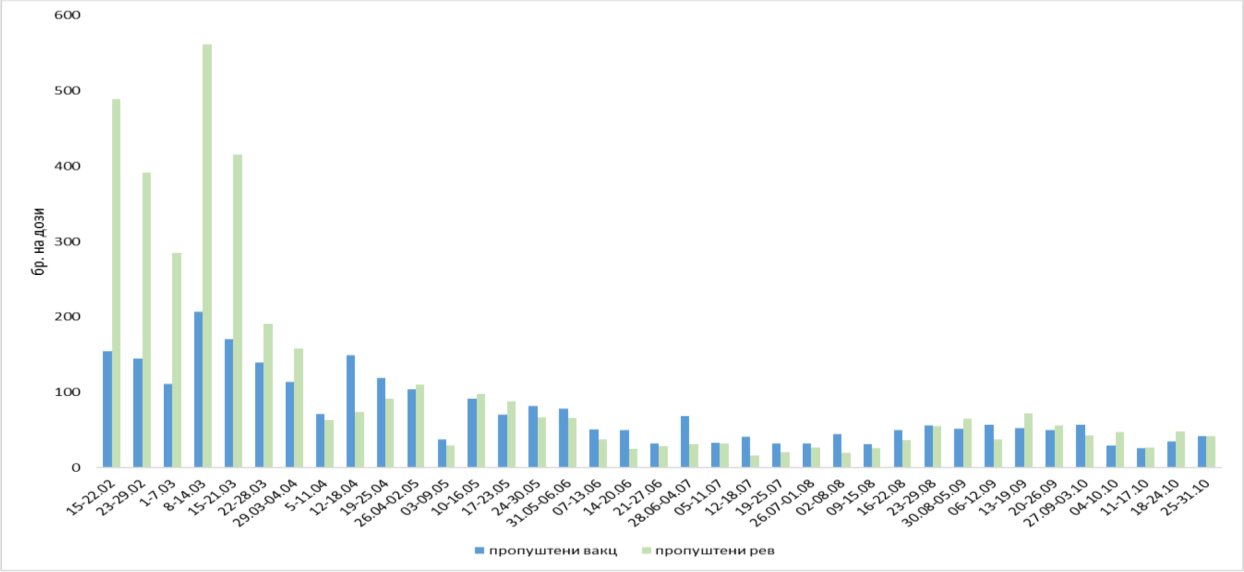

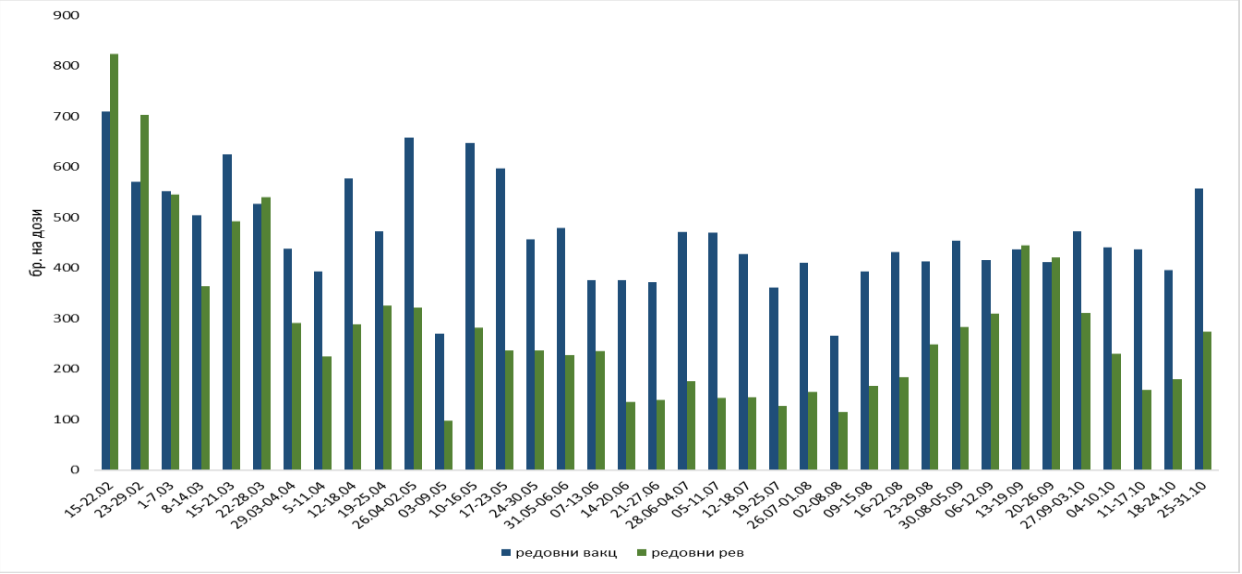

Препораки

Со цел да се превенира појавата на нови случаи на голема кашлица и да се спречи понатамошно ширење на заболувањето потребно е:

- Да се зголеми опфатот со примарната вакцинација со вакцина која ја содржи компонентата против голема кашлица со цел да се достигне препорачаниот од СЗО опфат од 95%, како на регионално и локално, така и на национално ниво.
- За таа цел, во сите вакцинални пунктови на територијата на РСМ потребно е да се врши засилена и континуирана проверка на лицата кои подлежат на редовна вакцинација, и да се повикуваат за апликација на потребните дози на вакцина. Дополнително, потребно е засилено активно избарување на неевидентирани, невакцинирани и некомплетно вакцинираnилица, со цел нивно повикување и вакцинирање согласно националниот Календар за имунизација.
- Епидемиолошките служби при ЦЈЗ/ПЕ во соработка со ДСЗИ да спроведуваат засилена контрола во вакциналните пунктови, проверка на вакциналниот статус на подлежните лица, изнаоѓање на невакцинирани и некомплетно вакцинирани лица.
- Да се зајакне епидемиолошкиот надзор над голема кашлица. Секој суспектен случај кој исполнува клинички критериуми на дефиницијата на случај потребно е епидемиолошки да се истражи, лабораториски да се тестира, односно потврди и да се пријави до надлежните институции.
- Сомнителните/заболените лица да се испраќаат за лабораториска дијагноза и лекување, и веднаш да се пријават до надлежните институции.
- Изолација на заболените во здравствените институции или во домашни услови, особено ако во семејството има доенчиња, мали деца и невакцинирани лица, најмалку 5 дена од отпочнување со антибиотска терапија. Истото важи и за сомнителните болни/контакти на заболените лица доколку примаат хемиопрофилакса.
- Сите матични лекари при преглед задолжително да го проверуваат вакциналниот статус на сите деца до 14 годишна возраст и сите пропуштени и невакцинирани деца да ги упатуваат на вакцинација;
- ЦЈЗ и ИЈЗ да спроведуваат едукативно-промотивни активности во врска со превенција од појава на голема кашлица, односно потенцирање на вакцинацијата како единствена превентивна мерка за заштита на здравјето на децата.

<u>Проценка на ризик</u>:

Оваа болест во Р.С. Македонија се регистрира со спорадични случаи во последните 20 години (во просек 6).

Порастот на бројот на невакцинирани деца (пад на опфат со задолжителна имунизација), антивакциналните кампањи, но и колебливоста на родителите во однос на имунизацијата доведуваат до повторна појава на вакцино-превентабилни заболувања во Р.С. Македонија.

Имајќи го во предвид претходно наведеното, постои веројатност за понатамошно пријавување на нови случаи на цела територија на Р.С. Македонија.

Постои среден ризик за населението во региони со низок вакцинален опфат, но истиот може да се минимизира со држење до препораките од надлежните институции.

Заклучоци

- Во 2024 година се регистрирани 1.151 лица, заболени од голема кашлица.
- Сѐ уште најголем број од заболени лица се регистрирани на територијата на Скопје (70,5%), а заболени се регистрирани и во 22 други градови низ РСМ.
- Во тек се три епидемии пријавени во ниво на територијата на Скопје, Куманово и Тетово.
- Најголем број заболени припаѓаат на возрасната група од 0-4 години (36,6%), највисока инциденца се бележи во возрасната група под 1 година и изнесува 1.505,9/100.000 жители.
- Од вкупниот број на регистрирани случаи (1.151), 728 случаи (односно 63,2%) не биле вакцинирани, не се комплетно вакцинирани согласно возраста или нема доказ за вакцинација.
- Од случаите кои се комплетно вакцинирани (n=298), просек на поминато време од последната доза на вакцина до заболување изнесува 11 години.
- Од пријавените 1.151 случаи, лабораториски се потврдени 1.149 случаи.
- Од 18.01-31.10.2024, **дадени се вкупно 79.687 дози на вакцина** која содржи компонента против голема кашлица.

Оддел за епидемиологија на заразни заболувања
Институт за јавно здравје на РСМ

01.11.2024